

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001828

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 19-05-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Степанюк Тетяна Володимирівна

2. Tetiana Stepaniuk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 222

Назва наукової спеціальності: Медицина

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: медицина

Дата захисту: 03-07-2026

Спеціальність за освітою: лікувальна справа

Місце роботи здобувача: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Код за ЄДРПОУ: 02010669

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Вінниця, Вінницький р-н., 21018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 13881

Повне найменування юридичної особи: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Код за ЄДРПОУ: 02010669

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Вінниця, Вінницький р-н., 21018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Код за ЄДРПОУ: 02010669

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Вінниця, Вінницький р-н., 21018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.29.11.13, 76.29.11.05, 76.29.32.05

Тема дисертації:

1. Психоневрологічні порушення у хворих на системний червоний вовчак, зв'язок з рівнями мозкового нейротрофічного фактора, ендогліну та перебігом захворювання.
2. Neuropsychiatric disorders in patients with systemic lupus erythematosus: association with brain-derived neurotrophic factor and endoglin levels and the course of the disease.

Реферат/анотація:

1. Дисертаційна робота присвячена вирішенню актуальної задачі сучасної медицини, що полягає у покращенні діагностики психоневрологічних проявів у хворих на системний червоний вовчак (СЧВ) на основі дослідження рівнів ендогліну (ENG) та мозкового нейротрофічного фактора (brain-derived neurotrophic factor – BDNF), а також індексу «lg BDNF/ENG», оцінці їх зв'язку з показниками перебігу захворювання, визначенні нових предикторів уражень центральної та периферичної нервової системи. Встановлено, що ураження центральної нервової системи (ЦНС) та нейропсихічні порушення у хворих на СЧВ виявляються у 69,8%, периферичної – у 36,5% хворих. Серед уражень ЦНС переважають когнітивна дисфункція (42,7%), тривожні прояви (41,6%), головний біль (36,5%) та депресивні прояви (32,3%), а серед

уражень периферичної нервової системи – полінейропатія (30,2%). Інсомнія різного ступеня тяжкості виявлена у 88,54% хворих. Виявлено гендерну специфіку в поширенні нейропсихічних проявів. Зокрема, у пацієнток жіночої статі частіше зустрічались головний біль, когнітивна дисфункція, тривожні розлади, мієлопатія та важка інсомнія, а у чоловіків – ішемічний інсульт, ТІА, депресивні розлади та полінейропатія. Ураження центральної та периферичної нервової системи асоціювались з активністю захворювання за SLEDAI. Пошкодження внутрішніх органів, визначені за SLICC/DI, мали асоціативний взаємозв'язок з ураженням центральної та периферичної НС. Вперше встановлено, що у хворих на СЧВ реєструються вірогідно вищі (на 90,4%, $p < 0,001$) рівні ендогліну в сироватці крові порівняно з групою контролю. Підвищення рівнів ендогліну асоціюється зі зростанням активності захворювання, тривалістю захворювання і не має зв'язку з віком та статтю. Рівень ендогліну демонструє високу діагностичну цінність як предиктор ураження нервової системи, оскільки при підвищенні його рівнів $> 3,29$ нг/мл достовірно зростає ($> 50\%$) частка хворих з ураженням ПНС, і особливо підвищуються шанси розвитку цереброваскулярних захворювань. Найвищі сироваткові рівні ендогліну виявлялись у хворих з ураженням ЦНС та антифосфоліпідним синдромом (АФС). Показано, що в сироватці крові хворих на СЧВ має місце зниження рівня BDNF (на 44,7%, $p < 0,001$) порівняно з групою контролю. Концентрація BDNF не має зв'язку з віком, статтю, тривалістю захворювання та наявністю АФС, доволі слабо асоціюється з тяжкістю захворювання та активністю запального процесу. В спектрі психоневрологічних проявів знижені рівні BDNF мають тісний зв'язок лише з погіршенням показників ментального здоров'я, а його зниження нижче 9,97 нг/мл суттєво підвищує шанси розвитку депресивних проявів (OR: 5,52 [95% ДІ 2,20-13,9]; $p < 0,05$). Встановлено, що у хворих на СЧВ формується значний дисбаланс між рівнями ендогліну та BDNF в сироватці крові із статистично значущим зниженням індексу «lg BDNF/ENG» (на 74,7 %, $p < 0,001$) порівняно з групою контролю. Зниження індексу «lg BDNF/ENG» нижче 0,60 є предиктором ураження ЦНС, оскільки достовірно збільшує шанси розвитку неврологічної патології (OR: 11,08 [95% ДІ 3,82-32,1]; $p < 0,05$). Більш низькі значення індексу «lg BDNF/ENG» реєструвались у пацієнтів з ЦБЗ, ніж з ураженням ЦНС несудинного генезу. Встановлено достовірне зниження індексу «lg BDNF/ENG» зі збільшенням віку, тривалості захворювання ($p < 0,05$) та наявністю АФС ($p < 0,01$). Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці удосконалених підходів до діагностики психоневрологічних проявів захворювання у хворих на СЧВ.

2. The dissertation is devoted to addressing a pressing issue in modern medicine: improving the diagnosis of neuropsychiatric manifestations in patients with systemic lupus erythematosus (SLE). This is achieved through the study of endoglin (ENG) and brain-derived neurotrophic factor (BDNF) levels, as well as the "lg BDNF/ENG" index. The research evaluates their correlation with disease progression parameters and identifies new predictors of central and peripheral nervous system involvement. It was established that central nervous system (CNS) involvement and neuropsychiatric disorders are present in 69.8% of SLE patients, while peripheral involvement occurs in 36.5% of cases. Among CNS manifestations, cognitive dysfunction (42.7%), anxiety (41.6%), headaches (36.5%), and depressive symptoms (32.3%) are predominant. Regarding the peripheral nervous system, polyneuropathy (30.2%) is the most frequent finding. Insomnia of varying severity was identified in 88.54% of patients. Involvement of the central and peripheral nervous systems was associated with disease activity as measured by the SLEDAI score. Internal organ damage, assessed via the SLICC/ACR Damage Index (DI), demonstrated an associative correlation with both central and peripheral nervous system involvement. It was established for the first time that patients with SLE exhibit significantly higher (by 90.4%, $p < 0.001$) serum endoglin levels compared to the control group. Elevated endoglin levels are associated with increased disease activity and duration, showing no significant correlation with age or gender. Endoglin levels demonstrate high diagnostic value as a predictor of nervous system involvement; specifically, at concentrations > 3.29 ng/mL, the proportion of patients with peripheral nervous system (PNS) involvement significantly increases ($> 50\%$), and the odds of developing cerebrovascular diseases (CVD) are markedly higher. The highest serum endoglin levels were observed in patients with CNS involvement and concomitant antiphospholipid syndrome (APS). The study demonstrated a reduction in serum BDNF levels (by 44.7%, $p < 0.001$) in SLE patients compared to the control group. BDNF concentration shows no correlation with age, gender, disease duration, or the presence of APS, and is weakly

associated with disease severity and inflammatory activity. Within the spectrum of neuropsychiatric manifestations, reduced BDNF levels are closely linked only to the deterioration of mental health indicators. A decrease below 9.97 ng/mL significantly increases the odds of developing depressive symptoms (OR: 5.52 [95% CI 2.20–13.9]; $p < 0.05$). A significant imbalance between serum endoglin and BDNF levels was identified in SLE patients, characterized by a statistically significant decrease in the "Ig BDNF/ENG" index (by 74.7%, $p < 0.001$) compared to the control group. A decline in the "Ig BDNF/ENG" index below 0.60 serves as a predictor of CNS involvement, as it significantly increases the odds of neurological pathology (OR: 11.08 [95% CI 3.82–32.1]; $p < 0.05$). Notably lower "Ig BDNF/ENG" index values were recorded in patients with CVD compared to those with non-vascular CNS involvement. A significant decrease in the "Ig BDNF/ENG" index was observed with increasing age, disease duration ($p < 0.05$), and the presence of APS ($p < 0.01$). The practical significance of these results lies in the development of improved diagnostic approaches for identifying neuropsychiatric manifestations in patients with SLE.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

1. Степанюк, Т. В., Шевчук, С. В. (2023). Частота та спектр уражень центральної та периферичної нервової системи у хворих на системний червоний вовчак, зв'язок з перебігом захворювання. Український ревматологічний журнал, 91(1), 1–6.
2. Степанюк, Т. В., Шевчук, С. В. (2024). Порушення сну у хворих на системний червоний вовчак, зв'язок з перебігом захворювання. Вісник Вінницького національного медичного університету, 28(1), 52–57.
3. Степанюк, Т. В., Шевчук, С. В. (2024). Стан психоемоційної сфери у хворих на системний червоний вовчак, зв'язок з перебігом захворювання. Український ревматологічний журнал, 96(2) 2024, 31–38.
4. Шевчук, С., Степанюк, Т. (2024). Клініко-діагностичне значення мозкового нейротрофічного фактора у хворих на системний червоний вовчак, зв'язок з перебігом захворювання та психоневрологічними порушеннями. Український ревматологічний журнал, 98(4), 51–57.
5. Stepaniuk, T. V., Shevchuk, S. V. (2025). Serum levels of soluble endoglin in patients with systemic lupus erythematosus: Association with disease activity and neuropsychiatric manifestations. PAIN, JOINTS, SPINE, 15(2), 45–52.
6. Tatiana Stepaniuk, Sergii Shevchuk (2024). Gender And Age-Related Peculiarities Of Lesions Of The Central And Peripheral Nervous System In Patients With Systemic Lupus Erythematosus. PANLAR 2024 (Pan-American Congress of Rheumatology). ст. 575. (Тези).
7. Степанюк Т.В., Шевчук С.В. (2024). Тривожно-депресивні розлади у хворих на системний червоний вовчак, зв'язок з активністю захворювання. «Всеукраїнський ревматологічний форум 2024 з міжнародною участю» 23–25 жовтня м. Київ 2024 року. Український ревматологічний журнал, №3 (97), 2024р. ст. 15–16. (Тези).
8. Степанюк Т.В., Шевчук С.В. (2024). Тривожні розлади у хворих на СЧВ, зв'язок з перебігом захворювання. Матеріали науково-практичної конференції «Ревматологія та міждисциплінарні виклики» 15 травня 2024р., м. Вінниця ст. 19–20. (Тези).
9. Stepaniuk, T., Shevchuk, S. (2025). Soluble endoglin levels as a marker of cerebrovascular disorders in patients with systemic lupus erythematosus. The Journal of Rheumatology, 52 (Suppl 1). 16th International Congress on Systemic Lupus Erythematosus Toronto, Ontario, Canada May 21–24, 2025. ст.98–99. (Тези).

- 10. Степанюк Т.В., Шевчук С.В. Розчинний ендоглін як потенційний біомаркер цереброваскулярних порушень у хворих на системний червоний вовчак. Матеріали IX Міжнародного Конгресу ревматологів України з міжнародною участю 12-14 листопада, 2025 р. Український ревматологічний журнал, 3 (101), ст. 22. (Тези).

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевчук Сергій Вікторович

2. Serhii V. Shevchuk

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.12

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5649-2775

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Код за ЄДРПОУ: 02010669

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Вінниця, Вінницький р-н., 21018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сміян Світлана Іванівна

2. Svitlana I. Smiyan

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.12

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5543-9895

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України

Код за ЄДРПОУ: 02010830

Місцезнаходження: Майдан Волі, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Абрагамович Уляна Орестівна

2. Ulyana O. Abrahamovych

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4762-3857

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державне некомерційне підприємство "Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького"

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Денищич Людмила Петрівна

2. Liudmyla P. Denyshchych

Кваліфікація: к. мед. н., доц., 14.01.12

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Код за ЄДРПОУ: 02010669

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Вінниця, Вінницький р-н., 21018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Белов Олександр Олександрович

2. Oleksandr O. Belov

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 19.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0156-0777

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Код за ЄДРПОУ: 02010669

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Вінниця, Вінницький р-н., 21018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Станіславчук Микола Адамович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Станіславчук Микола Адамович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Гребенюк Дмитро Ігорович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна